

LITERATUUR EN KUNST

Discussie.

Mijnheer de Hoofdredacteur,

Naar aanleiding van het artikel „Leiding noodig” van Rudolf van Reest in No. 9 van De Reformatie, dat mij eerst heden in handen kwam, acht ik het wenschelijk het volgende ter kennis te brengen van de lezers van uw blad.

1. dat ondergeteekende geen „hoofdredacteur” maar „eindredacteur” van Opwaartsche Wegen is (een zuiver ADMINISTRATIEVE functie dus, die door mij strikt als zodanig wordt uitgeoefend).

2. dat het derhalve onjuist is conclusies te trekken als de heer Van Reest in het onderhavig geval doet.

3. dat Opwaartsche Wegen steeds open heeft gestaan en nog steeds openstaat voor medewerking van Gereformeerde zijde.

4. zoodat het ontbreken van „voorlichtende artikelen” van Gereformeerde zijde niet aan de redactie van Opwaartsche Wegen kan worden verweten.

5. dat C. Rijnsdorp reeds lang geleden uitgenodigd werd deel uit te maken van de redactie van O. W., doch dat hij aan deze uitnodiging geen direct gevolg kon geven door zijn werkzaamheden aan zijn roman Eldert Holter.

6. dat Rijnsdorp na de voltooiing van zijn werk opnieuw uitgenodigd werd zitting te nemen in de redactie.

7. dat Rijnsdorp deze uitnodiging thans heeft aanvaard en derhalve met ingang van den nieuwen jaargang ons zijn zeer gewaardeerde medewerking zal verleen.

8. dat het sub 5—7 genoemde derhalve wel een eenigszins ander beeld van de situatie geeft dan door den heer Van Reest wordt voorgesteld.

9. dat ondergeteekende, eenigen tijd vóór het verschijnen van het artikel van den heer Van Reest, EEN PERSOONLIJK ONDERHOUD MET HEM HEEFT GEHAD, WAARBIJ DE ZAKELIJKE ZIJDE VAN DE IN HET ARTIKEL BESPROKEN KWESTIE IS BEHANDELD EN WAARIN O.A. het sub 1—4 genoemde onder oogen is gezien met

als resultaat, dat de heer Van Reest zeide TEN VOLLE BEVREDIGD heen te gaan.

10. dat ondergeteekende de dubbelzinnige houding van den heer Van Reest in casu gaarne aan het oordeel van de lezers overlaat.

Indien de heer Van Reest in het kamp der Protestantse Jongeren een splitsing forceeren wil tusschen Gereformeerden en niet-Gereformeerden, dan zal hij daartoe zich van een andere wijze van argumenteeren moeten bedienen dan die, welke hij thans in toepassing brengt en dan zal hij moeten beginnen met zaken en personen streng te scheiden.

Met de meeste hoogachting,

ROEL HOUWINK.

Gaarne maakt ondergeteekende gebruik van de door de Redactie van dit blad geboden gelegenheid het schrijven van Roel Houwink van een paar aantekeningen te voorzien.

Veel behoeft er niet gezegd te worden, want de heer Houwink gaat op geen enkel punt van mijn artikelen in. Wat hij zegt gaat volkomen langs hetgeen ik beweerd heb.

Inderdaad zijn de punten 1—4 o.m. door ons persoonlijk besproken en heeft dit gesprek althans in zoverre verhelderend gewerkt, dat ik te weten ben gekomen, dat de heer Houwink geen medewerking aan Opwaartsche Wegen van Gereformeerde zijde tegenstaat. Dat is dan het „ten volle bevredigd heengaan”, zooals de heer Houwink zegt.

Maar over deze zaak heb ik het in mijn artikelen ook niet gehad, en dus is de opmerking van den heer Houwink niet anders dan een slag in de lucht. Ik heb geen critiek uitgeoefend op Opwaartsche Wegen omdat anderen er niet in schrijven, maar dit blad ondiensig voor ons gereformeerde leven genoemd, omdat de heer Houwink er wel in schrijft en er zijn stempel op plaatst. Of hij dat nu als hoofd- of eindredacteur of als gewoon redacteur doet, doet verder niets ter zake. Wie den inhoud van Opwaartsche Wegen trouw nagaat, weet dat het blad zich in dienst gesteld heeft van de dialectische theologie.

En nu moet de heer Houwink niet zeggen, dat ik een „splitsing in het kamp der Protestantse Jongeren forceeren wil tusschen Gereformeerden en niet-Gereformeerden”, want die splitsing is er gelukkig, die is er geweest zoolang er Gerefor-

meerden en niet-Gereformeerden geweest zijn.

Waar het mij om te doen is, is te voorkomen, dat menschen als de heer Houwink die in bladen van allerlei richting hun medewerking geven (van dubbelzinnige houding gesproken!) en in de vrijzinnige pers scherp afgeven op wat ons als Calvinisten lief en dierbaar is (zie mijn artikelenreeks — waarom gaat de heer Houwink daar niet op in?) in onzen kring leiding zouden moeten en willen geven. Dat wijzen op dit gevaar door mij geen slag in de lucht is, maar dringende noodzakelijkheid, bewijst hetgeen ik in mijn artikelenreeks heb aangevoerd; bewijst het ingezonden stuk, dat zeer kort geleden in DE STANDAARD stond, en waarin bij de redactie van DE STANDAARD geprotesteerd werd tegen het opnemen van artikelen van den heer Houwink in dit blad, dat de dialectische theologie principiël bestrijdt op zijn voorpagina's, bewijst tenslotte méér dan iets anders, wat in het laatst verschenen nummer van Opwaartsche Wegen stond naar aanleiding van een waarschuwing in het Gereformeerd Jongelingsblad tegen het jongste boek van Van Randwijk. Ik wil hier in 't kort nog iets van zeggen.

In de rubriek „Van het parlementaire erf” schrijft iemand waarschuwend tegen dit boek, en zegt daarbij dat Van Randwijk onlangs op een conferentie van christelijke litteratoren gezegd heeft, dat hij eens zou doen zien hoe dr Karl Barth moet vertaald worden in een roman.

Welnu, ik was blij, dat het Geref. Jongelingsblad hier het sein op onveilig gezet heeft. Bij de bespreking van dit boek in De School met den Bijbel (waar ik dat toch zeker verwacht zou hebben) is dat helaas niet gebeurd — een bewijs temeer hoe noodig het is dat we gereformeerde voorlichting krijgen!

Maar Opwaartsche Wegen — waar de heer Houwink eindredacteur van is — toont zich verwoed om de waarschuwing in het Gereformeerd Jongelingsblad en wijst op de noodzakelijkheid, dat er een commissie in het leven geroepen wordt om meer „intensief oneerlijke en onwaardige kritiek te kunnen bestrijden.”

Het is nota bene op het duitse regime af!

En dan zegt de heer Houwink: „dat Opwaartsche Wegen steeds open heeft gestaan en nog steeds openstaat voor medewerking van Gereformeerde zijde”.

psychische hygiëne overziet, zal het geen verwondering meer wekken welke uiteenlopende onderwerpen door de beoefenaars van geestelijke volksgezondheid in studie zijn genomen, noch zal men vreemd opzien bij het hooren van wat praktisch door hen is gedaan.

Zoo zijn, om met de Ned. Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid te beginnen, op haar vergaderingen en landdagen de volgende onderwerpen in betrekking tot de psychische hygiëne behandeld: de beteekenis der krankzinnigenwet, Opvoeding, Drankbestrijding, Opleiding van maatschappelijke werkers (sters), het Beroep, Eugenetiek, de School, het Gesticht, de Psychiatrie in de spreekkamer, de Psychologie van het kind, de oorzaken van anti-social gedrag bij kinderen, voor- en nazorg van geesteszieken, gezinsverpleging van zenuw- en zielszieken, zwakzinnigheid, psychopathie, kindercriminaliteit, moeilijk opvoedbare kinderen, kinderverwaarloozing, het onderwijs, de schoolarts, puberteitspsychologie, onmaatschappelijkheid van de jeugd, voogdijraad, kinderoplicht, kinderrechter, kinderwetten, reclasseering en jeugdbescherming.

De R.-K. Charitatieve Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid besprak op haar vergaderingen en landdagen, in brochures en radiolezingen de volgende vraagstukken: ontwikkeling der geestelijke volksgezondheid, organisatie der charitatieve vereenigingen voor geestelijke volksgezondheid, milieu, arbeid, sport, kinderbescherming, moeilijk opvoedbare kinderen, jeugdercriminaliteit, zedelijke vorming der abnormale jeugd, zwakzinnigenzorg, psychopathologia pastoralis⁸⁾, geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk, het Wit-Gele Kruis, psychiatrie, misdaad, rechtspraak, ontwikkeling der seksualiteit bij het kind, huisgezin, buitengewoon onderwijs, sterilisatie, zorg voor het spraakgebrekige kind, sociale nazorg, gezondheidszorg, zorg voor de ongehuwde moeder, crisis en zenuwlijden, schoolarts, onderwijs, godsdienst, persoonlijkheidsontwikkeling, zielszorg voor psychopathen, gewetensvorming, heroepskeuze, huwelijksvoorlichting, padvinderij, psycho-analyse en individual-psychologie.

Practisch was zij vooral organisatorisch werkzaam door het bijeenbrengen van de verschillende in haar vereenigde instellingen en het doen instellen van provinciale commissies voor geestelijke volksgezondheid door het Wit-Gele Kruis. In 1932 kwam de Stichting voor Paedologische Instituten⁹⁾ te Nijmegen tot stand. Zij begon den bouw van een paedologisch instituut, opende een adviesbureau

8) Hieronder verstaat men wat de geestelijken van de leer der zielsziekten behooren te weten.

9) Een paedologisch instituut strekt zijn zorgen uit over alle kinderen en jeugdigen (tot ongeveer 18 jaar), bij wie zich in de opvoeding moeilijkheden voordoen.

POPULAIR WETEN — SCHAPPELJKE SCHETSEN

Geestelijke volksgezondheid.

XII.

Theoretische en praktische arbeid.

Hoe hebben nu — en daarmee beëindigen wij deze artikelenreeks — de verschillende vereenigingen voor geestelijke volksgezondheid de taak, die zij zich voor oogen stellen, tot nog toe ten uitvoer gebracht? En dan moet het antwoord luiden: op velerlei manieren en onderscheidene wijzen. Alvorens dit echter aan te toonen dienen twee opmerkingen vooraf te gaan.

Vooreerst deze opmerking, dat een vereeniging voor geestelijke volksgezondheid niet in de eerste plaats de roeping heeft om zelf handelend op te treden. Hiermede wordt bedoeld, dat zij niet zelf aan het verplegen gaat of psychiatrische afwijkingen diagnosticeert of gestichten bouwt of ambulansen aanstelt voor de nazorg, e.d. Haar voornaamste taak is en blijft voorlichting en leiding te geven bij de beantwoording van vragen, die de geestelijke volksgezondheid betreffen. Verder dient zij die personen en inrichtingen, welke op dit terrein praktisch werkzaam zijn, op hun roeping te wijzen en hun materiaal te verschaffen, dat zij zelf door studie en inzicht verkregen heeft. Uit den aard der zaak hebben de religieuze vereenigingen bovendien nog de taak het licht van haar beginsel over dit gebied te laten schijnen. Voorts zal een vereeniging voor geestelijke volksgezondheid af en toe genoodzaakt zijn zelf praktischen arbeid op dit terrein ter hand te nemen, bijv. het bevorderen van de oprichting, eventueel zelf oprichten, van consultatie-bureaux voor moeilijke kinderen, het ter hand nemen van de opleiding van speciale werkers of werksters op psychisch-hygiënisch gebied, het financieel steunen van inrichtingen, die op dit terrein werkzaam zijn, en zoo meer.

Een tweede opmerking betreft de oorzaken, waardoor de gezondheid van het volk in geestelijk opzicht gestoord wordt. De mensch verkeert in een toestand van geestelijke gezondheid, wanneer hij geestelijk in evenwicht is.¹⁾ Bij stoornissen van dit evenwicht (of abnormale moeite dit evenwicht te handhaven) is de mensch geestelijk ongezond en heeft men met zenuwlijden in den meest ruimen zin van het woord te maken. Deze geestelijke onevenwichtigheid kan door zeer uiteenlopende oorzaken ontstaan. Zooals uit onderstaande indeeling zal blijken, zijn de factoren, die geestelijke onge-

zondheid veroorzaken, deels van fysieke of moreelen, deels van individueelen of collectieven aard.

Als eerste groep van factoren, die tot storingen der psychische gezondheid kunnen voeren, zouden wij willen noemen de groep der lichamelijke ziekten, die haar invloed op de hersenen en daarmee op de psyche uitoefenen. Hiertoe behooren de hersendefecten, die tot idiotie en epilepsie aanleiding kunnen geven; de zoo gevreesde encephalitis of hersenontsteking, welke o.m. zwakzinnigheid en karakterdegeneratie in den vorm van psychopathie ten gevolge kan hebben; de syphilis met de beruchte dementia paralytica²⁾ als naziekte; nieraan- doeningen; suikerziekten; om slechts de voornaamste te noemen.

Een tweede groep van factoren, schadelijk voor de geestelijke volksgezondheid, vormen de z.g.n. exogene vergiften, waarvan alcohol, opium, morphine en cocaine de belangrijkste zijn.

Als derde schadelijk agens is voorts te noemen de erfelijke belasting. Tot de in meerdere of mindere mate erfelijke zenuw- en zielsziekten behooren o.a. de epilepsie³⁾ (erfelijke belasting plm. 10—50 pCt.), de chorea van Huntington⁴⁾ (plm. 50 pCt.), dementia praecox⁵⁾ (plm. 10—50 pCt.) manisch-depressieve psychose⁶⁾ (plm. 30—60 pCt.) en zwakzinnigheid⁷⁾ (plm. 25—50 pCt.).

Tot de vierde, tevens grootste, groep van factoren, die tot afwijkingen der psychische gezondheid kunnen leiden, behooren de z.g.n. psychogene factoren. Hieronder worden verstaan inwerkingen van momenten als psychische conflicten — onjuiste verhouding van het kind tot de ouders, slechte verstandhouding van vader en moeder, beroeps-moeilijkheden, godsdienstige moeilijkheden, e.d.; overbelasting — door zorgen, te veel werk of te zwaren arbeid; schadelijkheden, die uitgaan van fouten in het onderwijs, onjuiste rechtspleging, sociale misstanden (zooals werkloosheid, onverantwoordelijke agitatie) en fouten door menschen individueel gemaakt in de uitoefening van hun beroep (predikanten, medici, juristen, enz.). Voorts kunnen hiertoe gerekend worden stoornissen in de harmonische samenstemming van het driftleven en het geestesleven — enerzijds door gebrekkige ontwikkeling van het driftleven of door overprikkeling, anderzijds door overgevoeligheid van het geestesleven of door zwakte, bijv. in het beteugelen der zinnelijkheid — en de verderfelijke invloed uitgaande van bioscoop, dancing en literatuur, in sommige gevallen ook van sport, pers en radio.

Als men al deze schadelijke factoren voor de

2) Slepande stompzinnigheid gepaard gaande met verlammingverschijnselen.

3) Vallende ziekte.

4) Erfelijke St Vitusdans.

5) Puberteitszwakzinnigheid.

6) Circulaire krankzinnigheid.

7) Onderscheiden in idiotie, imbecilliteit en debiliteit.

1) P. A. F. van der Spek: Crisis en Zenuwlijden. Geschr. van de R. K. Charitatieve Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid, blz. 3.

Jawel, „Het is een opgejaagd, van Gereformeerde alles van Wanneer dan maar wat ons Ge dan mag en naast staan Wij bedoe

GEES

(Alle in-De D.)

Het Avon door de w en bloed

De eerst hebben is gemeensch tus en hoe

Wat Ca hierop nee God Zel Hij heeft l

Datzelfd menscheij Zoo kor woont in l

Wannee komt dan gemeensch Die gen is vrucht

Die gem dezelfde G in ons.

Door h gevoed w hierin, d vrucht

voor opv schappelij een cursu lijke hygi

De Ne volksgezoz conferenti genomen: taak voor dividu en dom; Eug de bekeer reclasseer zinsverple het verwi

Met stei bureaux Veenenda gen, Heer doorn, 's eerste ac Ned. Her zieken, hu gen, het l voor de v te Haarle eeniging voor gezi

„Spreeku heden” g leven ger de Veree

De Ver op Geref ringen en en princ de eugen kunde; d het huwe en gebedjaren (lic godsdiene neurotisc

Practis Amsterda psychopa lorene” i sche inri Zuidlaren zinsmoel zij consu „Wolthe Ermelo.

Deze t rijke sch zeer dub terrein d

geweest zijn is te voor-
reer Houwink
ig hun mede-
houding ge-
scherp afgeven
en dierbaar is
naat de heer
n kring leiding
t wijzen op dit
lucht is, maar
hetgeen ik in
d; bewijst het
eloden in DE
dij de redactie
rd werd tegen
heer Houwink
eologie priaci-
s, bewijst ten-
het laatst ver-
Wegen stond
ving in het Ge-
et jongste boek
t kort nog iets

ementaire eef-
en dit boek, en
nlangs op een
atoren gezegd
hoe dr Karl
en roman.
Jongelingsblad
seft. Bij de be-
met den Bijbel
it zou hebben
bewijs temeer
eformeerde

ir de heer Hou-
t zich verwoed
ormeerd Jonge-
lijkheid, dat er
epen wordt om
waardige kritiek

regime af-
at Opwaartsche
en nog steeds
Gereformeerde

el geen verwon-
oepende onder-
eestelijke volks-
n, noch zal men
wat praktisch

reeniging voor
innen, op haar
volgende onder-
chische hygiëne
ankzinnigenwel,
iding van maat-
teroeop, Eugene-
sychiatrie in de
tet kind, de oor-
kinderen, voor-
sverpleging van
igheid, psychol-
ijk opvoedbare
el onderwijst, de
onmaatschappij
d, kinderpollie
eering en jeugd-

ng voor geeste-
haar vergade-
en radioteles-
keling der gees-
der charitatieve
sgezondheid, m-
ing, moeilijk op-
diteit, zedelijke
vakzinnigenzorg,
eskundig onder-
zele Kruis, psy-
ntwikkeling der
t, buitengewoon
et spraakgebrek-
heidszorg, zorg
en zenuwlijden,
persoonlijheids-
hopathen, gewe-
lijksvoorlichting
dividuaal-psycho-

isatorisch werk-
de verschillende
het doen instel-
voor geestelijke
e Kruis. In 1932
sche Instituten
in bouw van een
adviesbureau

ceestelijken van de
zijn zorgen uit over
ir 18 jaar), bij wie
doen.

Jawel, „medewerking van Gereformeerde zijde”.
Het is een bekende term, die vroeger veel stof heeft
opgejaagd, toen de N. R. Ct. zoo'n „medewerker
van Gereformeerde zijde” er op na hield. We weten
er alles van!

Wanneer de heer Houwink en zijn kameraden
dan maar volop gelegenheid krijgen om op alles
wat ons Gereformeerde leven lief is los te branden,
dan mag er zoo'n Gereformeerde medewerker wel
naast staan!

Wij bedanken er voor!

RUDOLF VAN REEST.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 23, Groningen.)

Het Avondmaal.

II.

Het Avondmaal beteekent en verzegelt mij, dat ik
door de wezenlijke gemeenschap met het lichaam
en bloed van Christus het eeuwige leven heb.

De eerste vraag, die wij hier te beantwoorden
hebben is deze: „waarin bestaat die wezenlijke
gemeenschap met het lichaam en bloed van Chris-
tus en hoe krijg ik daardoor het eeuwige leven?”

Wat Calvijn hiervan leert komt, in het kort,
hierop neer.

God Zelf heeft van nature het eeuwige leven.
Hij heeft het leven in Zichzelf.

Datzelfde leven nu heeft Hij uitgegoten in de
menschelijke natuur van den Middelaar.

Zoo komt het, dat nu dat eeuwige leven ook
woont in het vleesch en in het bloed van Christus.

Wanneer wij in Christus Jezus gelooven, dan
komt daar tusschen Hem en ons tot stand een
gemeenschap des Geestes.

Die gemeenschap is niet het geloof zelf, maar
is vrucht van het geloof.

Die gemeenschap des Geestes bestaat hierin, dat
dezelfde Geest, Die woont in Christus, ook woont
in ons.

Door het lichaam en het bloed van Christus
gevoed worden ten eeuwigen leven bestaat nu
hierin, dat de Heilige Geest, Die (als
vrucht van mijn geloof) en in Chris-

voor opvoedingsmoeilijkheden, stelde een maat-
schappelijke werker en propagandist aan en hield
een cursus voor wijkverpleegsters over de geeste-
lijke hygiëne van het kind.

De Ned. Herv. Vereeniging voor geestelijke
volksgezondheid heeft op haar vergaderingen en
conferenties de volgende onderwerpen in studie
genomen: Geestelijke Volksgezondheid, een nieuwe
laak voor de Kerk; geestelijke gezondheid van in-
dividu en gemeenschap; Sexualiteit en Christen-
dom; Eugenesie; Sterilisatie; Castratie; plaats van
de bekeering (wedergeboorte) in het werk van de
reclasseering; opleiding van wijkverpleegsters; Ge-
zinsverpleging; werkloosheid; en Het milieu van
het verwaarloosde kind.

Met steun van deze vereeniging zijn Consultatie-
bureaux gevestigd of bestemd te Amersfoort,
Veenendaal, Assen, Hogeveen, Meppel, Gronin-
gen, Heerenveen, Gouda, Rekken, Haarlem, Ap-
eldoorn, 's Gravenhage en twee te Rotterdam. De
eerste acht consultatie-bureaux gaan uit van de
Ned. Herv. Stichtingen voor Zenuw- en Geestes-
zieken, het negende van de Rekkensche Inrichtin-
gen, het tiende en elfde van de Chr. Vereeniging
voor de verpleging van lijdens aan vallende ziekte
te Haarlem, het twaalfde van de Haagse Ver-
eeniging ter bevordering van Consultatie-bureaux
voor gezinsmoeilijkheden, het dertiende genaamd
„Spreekuren voor huwelijks- en gezinsmoeilijk-
heden” gaat uit van een speciaal daarvoor in het
leven groepen commissie en het veertiende van
de Vereeniging „Zoekt het verlorene”.

De Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid
op Geref. grondslag behandelde op haar vergade-
ringen en congres de volgende onderwerpen: Taak
en principiële karakter der psychische hygiëne;
de eugenetica in het licht eener Christelijke zede-
kunde; degeneratie en cultuur; geboorteregeling;
het huwelijk medisch-ethisch beschouwd; geloofs-
en gebedgenezing en moeilijkheden van de rijpings-
jaren (lichamelijke gezondheid, geestelijke hygiëne,
godsdienstig leven, opvoedingsmoeilijkheden en
neurotische afwijkingen).

Practisch steunt zij het Paedologisch Instituut te
Amsterdam, het consultatiebureau voor jeugdige
psychopathen van de vereeniging „Zoekt het Ver-
lorene” en de nazorgdiensten van de psychiatris-
che inrichtingen te Amsterdam, Vogelenzang en
Zuidlaren. Voorts richtte zij een Bureau voor ge-
zinsmoeilijkheden te Rotterdam op en bevorderde
zij consultatie- en nazorgarbeid van de Stichtingen
„Wolfhezen” te Wolfhezen en „Veldwijk” te
Ermelo.

Deze bonte rij van onderwerpen zoowel als de
rijke schakeering van praktischen arbeid doen wel
zeer duidelijk zien hoe groot en uitgestrekt het
terrein der geestelijke volksgezondheid is. En dit

tus en in mij woont, het eeuwige
leven, dat door God uitgegoten is in
de menschelijke natuur van Christus,
in mij doet overvloeien.

Zoo word ik, uit de verie, toch inderdaad ge-
voed met het vleesch en bloed van Christus, door-
dat de Heilige Geest, het leven, dat in de men-
schelijke natuur van Christus woont, in mij ingiet.

En nu de tweede vraag, die wij hebben te be-
antwoorden, n.l. deze: „Welke plaats neemt het
Avondmaal in bij dit gevoed worden met Christus’
menschelijke natuur, Zijn vleesch en bloed, ten
eeuwigen leven?”

Calvijn zegt daarvan dit:

Het eten en drinken van het gebroken brood en
den vergoten wijn is niet zelf de gemeenschap
van en het gevoed worden met den gekruisgden
Christus.

Het is daarvan een teeken.

Maar ook een zegel.

Een zegel; d.w.z. wanneer ik in het geloof
Avondmaal houd, dan geeft God de Heere mij de
beteekende zaak even stellig als het teeken.

Wanneer ik dus in het geloof brood en wijn
eet en drink en daarmee gevoed word voor dit
tijdelijk bestaan, dan word ik onderwijl even wer-
kelijk van uit het vleesch en bloed van Christus,
door de werking van den Heiligen Geest, gevoed
ten eeuwigen leven.

Etende het brood en drinkende den wijn (in het
geloof) ben ik dus ook bezig levenwekkende ge-
meenschap te oefenen met het waarachtige
vleesch en bloed van Christus.

Heel duidelijk blijken uit deze beschouwingen
van Calvijn twee dingen.

In de eerste plaats:

Het eten zelf van het brood, het drinken
zelf van den wijn is geen gemeenschapsoefening
met Christus.

Het is een zegel hiervan, dat, wanneer ik zulks
doe in het geloof, de Heilige Geest mij onderwijl uit
Christus’ menschelijke natuur het leven doet toe-
komen.

In de tweede plaats:

Daarin ligt opgesloten, dat er tusschen hetgeen
er gebeurt bij de Avondmaalsviering en wat er
plaats vindt zoo vaak ik in het geloof Christus
omhels en mij toeëigen, geen verschil is.

De waarde van het Avondmaal voor deze dingen
is daarom geen andere dan deze:

a. De heerlijke waarheid, dat ik in de gemeen-
(Zie vervolg op pag. 102.)

kan ook niet anders, want de geestelijke volksge-
zondheid moet zich bemoeien zoowel met individu
als gemeenschap, zoowel met den afzonderlijken
persoon als met allerlei verhoudingen der men-
schen tot elkaar in huwelijk, huisgezin, school,
kerk, maatschappij en Staat. Tusschen deze twee:
den individueelen mensch en de samenleving in ge-
meenschappen is nu eenmaal een nauw contact,
dat op elk van beide zijn terugslag heeft en voert
tot onderlinge hoorigheid of juist tot onderlinge
oppositie.¹⁰⁾ Daarom vindt de geestelijke volks-
gezondheid haar werkterrein bij den patiënt, die
uit het krankzinnigengesticht in de maatschappij
terugkeert en bij den geestesgestoorde, die het
consultatiebureau bezoekt, bij den ontslagen ge-
vangene en bij den morfinist, bij de prostituee en
bij den ongetrouwde moeder, bij den fabrieksarbeider
en bij den werkloze, bij het misdeelde kind en in
het ongelukkige huisgezin. Ze zal zich bemoeien
met de verzorging van toevallijders en met de
wijze van sportbeoefening, met gezinsvoogdij en
fabriekshygiëne, met onderwijs en drankbestrij-
ding, met reclasseering en beroepskeuze.

Zoo ligt er met betrekking tot de geestelijke
volksgezondheid inderdaad een onafzienbaar ar-
beidsveld braak voor bemoeienis. Hulpkrachten
bestaande uit geestelijken, medic, biologen, psy-
chologen, juristen, criminologen, paedagogen, so-
ciologen, wijkverpleegsters en maatschappelijke
werkers zullen moeten worden gerequireerd.
Samenwerking zal er moeten komen, wat de uit-
voering betreft, tusschen de verschillende vereeni-
gingen op dit gebied, zooals Reclasseering, Ver-
eeniging voor Drankbestrijding, Vereeniging voor
Kinderbescherming, meisjesbescherming en moe-
derschapszorg, Vereeniging voor buitengewoon
onderwijs, Vereeniging voor Arbeid voor Onvol-
waardigen, maar ook met organen als Maatschap-
pelijk Hulpbetoon, Arbeidsbeurs, Bureau voor Be-
roepskeuze, Geneeskundige Dienst, Raad van Ar-
beid, Rijksverzekeringsbank, Bedrijfsverenigingen,
Arbeidsinspectie, Voogdijraad, Kinderrechter, etc.

Op deze wijze alleen zal het mogelijk zijn het
ideaal te benaderen, dat men zich voor oogen stelt,
n.l. de menschheid geestelijk gezond te houden en
(of) geestelijk gezond te maken, te bedrijven voor-
zorg, zorg en nazorg, ziekten zoowel te voorkomen
als te genezen en gezonden te beschermen. Moge
het ons gegeven worden niet alleen de verwezen-
lijking, zij het dan voor nog zoo'n gering deel,
van deze idealen te beleven, maar bovenal de vol-
doening te smaken zelf een steentje daartoe te
hebben bijgedragen.

D.

A. C. D.

10) Vgl. Dr J. van der Spek, L.c., blz. 59.

Die miljoenen eens Zaligen zal!

Dezer dagen maakte ik een Kerstfeestviering
mede. Het was fel koud, nooit heb ik gretiger de
aan zulke feesten onafscheidelijke chocolade ge-
dronken dan op dezen avond. Wij waren halver-
wege het programma, vele mannen en vrouwen
van eens-per-jaar-naar-de-kerk hadden niet gepaste
onderwerping naar mijn toespraak geluisterd. Het
gemeenschappelijk gezang had tot nog toe maar
flauwtjes opgeklonken, de mannen keken op het
programma, maar hielden den mond stevig ge-
sloten. Toen werd het geliefde lied opgegeven:
Stille Nacht, Heilige Nacht! Ik keek de rijen langs,
ik zag de monden opengaan, ze zongen „met deeg”,
zooals wij dat in mijn geboortestreek gewoon waren
uit te drukken. Ze vergaten de kou, zij vergaten
het sigaretstompje, waaraan zij heimelijk een
haaltje hadden gedaan „onder de preek” en uit
volle borst klonk het: DIE MILLIOENEN EENS
ZALIGEN ZAL. Je hebt je kerstzegen al beek,
jongen! zei ik in stilte tot mijzelf. Je hebt van
God al een parool ontvangen voor het nieuwe
jaar, schrijf maar op het schutblad van je ka-
lender dien jubel des geloofs: DIE MILLIOENEN
EENS ZALIGEN ZAL.

DIE! JEZUS! Wij zullen ze waarlijk niet zalig-
maken, dat leert men in den arbeid der evange-
lisatie wel. Het is waar, het kan ook anders gaan,
wij kunnen door den arbeid in het koninkrijk Gods
radicaal bedorven worden. Dat gebeurt meer dan
wij denken. Dan krijgen wij van die menschen, die
zich als HULP-ZALIGMAKERS gedragen. Die als
het ware den slagzin gebruiken: Spreek met mij
en het komt in orde! Zie ze aan den slag: hocus-
pocus-pas... een ziel! Dat zij groot gevaar lopen
de menschen aan hun hart dood te drukken, daar-
voor is hun oog gesloten. Maar in den regel leert
de arbeid in het koninkrijk Gods het ons wel
anders verstaan. Zóó verstaan, dat wij ons liederen-
boek wel in een hoek zouden willen smijten en
zeggen: Och, wat geeft het? Ik ten minste zal er
niet één toebrengen! Maar, hoor...

Die MILLIOENEN eens zaligen zal, getuigt het
oude Kerslied. O God is het waar! Kan het waar
zijn? Ja, ik geloof het en daarom zing ik, daarom
spreek ik van HEM, Die miljoenen eens zaligen
zal. Niet alle menschen worden zalig, wij weten
dat. God heeft Zijn VOLK, dat is het uitgangspunt
van alle prediking, ook in de evangelisatie. Maar
wij zullen op de bekende vraag van Zondag 7
niet ons eigen antwoord geven. Worden dan alle
menschen wederom door Christus zalig gelijk zij
door Adam verdoemd zijn geworden? Neen, alleen
de gereformeerden, de christelijk-gereformeerden
en de orthodox-hervormden! Wij zullen zingen en
roemen: MILLIOENEN! Een schare, welke nie-
mand tellen kan, geen strenge dominee met een
knijpbrilletje op zijn neus, geen ontnuchterd mensch
met de koude oogen van iemand die niets meer
verwacht. Dominee, schrijf dat op de eerste pagina
van uw preekcahier! Ouderling, schrijf dat op het
schutblad van uw blokboekje, zangers en zange-
ressen, muzikanten en zondagsschool-onderwijzers,
straatpredikers en onderwijzers op de dagschool,
leeraren bij het M.O., waarvan wij het „christelijk”
gewoonlijk tusschen aanhangsteekens zetten als
zijnde een twijfelachtige zaak, schrijf het allen
op uw werkprogram voor het jaar 1939: Die MIL-
LIOENEN eens zaligen zal!

ZALIGEN! Naar de keurige omschrijving die wij
in onze catechese gebruiken, is dat immers: bren-
gen van het grootste kwaad tot het hoogste goed?
Ik vrees dat veel gebondenheid onder de geloof-
gen en veel onvruchtbaarheid in het koninkrijk
Gods niet het minst daaruit voortvloeit, dat wij
niet waarlijk gelooven, dat Christus ZALIGT.
Ik vrees wel eens, dat wij van het geloof en van
de bekeering een soort HUPZALIGMAKERS ma-
ken. Christus doet dan wel ZIJN deel van het
werk en Hij doet dat voortreffelijk. Maar Hij
brengt ons naar die voorstelling tot een zeker punt
van den weg en zegt: vriend, nu moet het gelóof
u verder brengen. Ik heb MIJN deel gedaan, Ik
heb u doen doopen, Ik heb u laten prediken en u
door die prediking geroepen, maar nu moet gij op
een paar bekeerde beenen naar den hemel wan-
delen. Nu, die hulpzalmakers brengen u niet ver,
zij voeren u het kasteel Twijfel binnen en uw hart
zucht: niet voor mij! niet voor mij. Hóór, daar
klinkt de geloofstaal van het oude kerslied tot
uw kerker door: Die miljoenen eens ZALIGEN
zal. Als uw hart dat verstaat, dan werpt gij u in
de armen van dien Gezegenen Heiland en zegt
met het kinderversje: Lieve Jezus, Gij alléén,
brengt mij naar den hemel heen. En zoo afstand-
doende van uw geloof, gelooft gij voor het eerst
van uw leven. Zoo uw bekeering verzakend, be-
keert gij u tot den Herder en Opziener uwer
zielen. Christus, de Eenige, houdt niet op voor
Hij u gebracht heeft tot het hoogste goed, tot God
en Zijn gemeenschap.

Amen, Gode zij d'eer!

N. B.